

Dodatne činidbe u društvu s ograničenom odgovornošću¹

UDK: 347.724 (497.5:430)

Sažetak

Dodatne činidbe su članska obveza članova društva s ograničenom odgovornošću ako ih se predvidi društvenim ugovorom. One ne povećavaju temeljni kapital društva, nego se unose u rezerve kapitala i kao takve se mogu onda koristiti i za svrhe predviđene Zakonom o trgovačkim društvima. Razlikuju se dodatne uplate novca i druge činidbe koje imaju imovinsku vrijednost. Potrebno ih je razlikovati od drugih obveza (npr. od obveze na uplatu uloga u novcu ili stvarima ili pravima, zajma kojim se nadomješta kapital i sl.) te imati na umu da njihovim ugovaranjem nastaju ne samo obveznopravne, nego i statusnopravne posljedice (prijenosom poslovnog udjela se prenosi i obveza na dodatne činidbe na novog imatelja poslovnog udjela; za njihov prijenos je potrebna suglasnost društva i sl.). Naznačkom odredbi iz njemačkog pravnog sustava je ukazano i na osnovne sličnosti i razlike u reguliranju dodatnih činidbi u hrvatskom i njemačkom pravnom sustavu.

Ključne riječi: Zakon o trgovačkim društvima, društvo s ograničenom odgovornošću, dodatne činidbe

1. Uvod

Cilj ovoga rada je sustavno prikazati kako je mogućnost preuzimanja obveze članova društva s ograničenom odgovornošću (u nastavku: DOO) na dodatne činidbe društvenim ugovorom regulirana u hrvatskom pravnom sustavu. Pri tome su naznačena i rješenja iz njemačkog Zakona o društvu s ograničenom odgovornošću (*Gesetz betreffend der Gesellschaft mit beschränkter Haftung*, u nastavku: GmbHG)² kako bi se komparativnim prikazom usporedile sličnosti i ukazalo na pojedine razlike. Posebna pozornost je posvećena pojmu dodatnih činidbi, pretpostavkama koje moraju biti ispunjene kako bi takve obveze

¹ Ovaj članak je nastao na temelju diplomskog rada „Dodatne činidbe u društvu s ograničenom odgovornošću“ obranjenog kod mentora doc. dr. sc. Markovinovića u lipnju 2012. i zbog opsežnosti prilagođen objavi u časopisu „Pravnik“.

² *Gesetz betreffend der Gesellschaft mit beschränkter Haftung*, RGBl. Nr. 58/1906, BGBl. Nr. 577/1921, 246/1924, 982/1938, 988/1938, 1999/1938, 190/1954, 196/1964, 82/1974, 422/1974, 320/1980, 545/1980, 371/1982, 475/1990, 10/1991, 532/1993, 153/1994, 262/1996, 680/1996, 106/1997, 114/1997, 125/1988, 142/2000, 97/2001, 98/2001, 161/2004, 59/2005, 120/2005, 103/2006, 72/2007, 70/2008, 58/2010, 111/2010, 53/2011 <http://dejure.org/gesetze/GmbHG>, 25. studeni 2012.

nastale, njihovim vrstama i karakteristikama svake od njih te prikazu posljedica u slučaju neispunjenja dodatnih činidbi.

2. Pojam i svrha dodatnih činidbi

Sukladno čl. 398. Zakona o trgovačkim društvima (u nastavku: ZTD)³, temeljna obveza članova⁴ društva s ograničenom odgovornošću je uplata uloga u društvo. Iz članstva u društvu za njih proizlazi i obveza na lojalno postupanje prema društvu i njegovim članovima, iako ona nije izričito predviđena ZTD-om.⁵

Uz to, društvenim ugovorom se članovi mogu obvezati i na dodatne činidbe. One bi se, sukladno čl. 391. ZTD-a, mogle definirati kao obveza članova društva s ograničenom odgovornošću na koju su se obvezali društvenim ugovorom, a sastoje se u dodatnim uplatama novca ili ispunjenju drugih činidbi koje imaju imovinsku vrijednost. Iz zakonskog određenja pojma dodatnih činidbi proizlazi nekoliko njihovih karakteristika: razlikuju se dodatne uplate novca (čl. 391. st. 2.-5. ZTD) od dodatnih nenovčanih činidbi (čl. 391. st. 6. ZTD) koje mogu preuzeti jedan ili više članova, a moraju biti predviđene društvenim ugovorom, pomoću njih se ne povećava temeljni kapital društva, već se unose u rezerve kapitala (čl. 391. st. 1. reč. 2. ZTD u vezi s čl. 406.a čl. 1. t. 3. ZTD)⁶, a neispunjenje dodatne činidbe može biti jedan od razloga isključenja člana.

U njemačkom pravu postoji nešto drugačije rješenje reguliranja dodatnih činidbi u DOO-u. Dok su u ZTD-u dodatne činidbe regulirane u jednom članku kao jedinstveni pravni institut koji obuhvaća novčane i nenovčane dodatne činidbe⁷, u njemačkom pravnom sustavu se razlikuju dva pravna instituta: „*Nebenpflichten*“ (§ 3 Abs. 2 GmbHG) i „*Nachschüsse*“ (§ 26-28 GmbHG) koji se u nekim elementima razlikuju od dodatnih činidbi po ZTD-u.⁸

³ Zakon o trgovačkim društvima, NN br. 111/93 i 34/99, 121/99, 52/00 (Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske), 118/03, 107/07, 146/08 i 137/09, 152/11, 111/12.

⁴ Poslovni udio utjelovljuje članstvo u društvu, tj. on daje skup članskih prava i obveza svojim imateljima. Član društva je u odnosu na društvo, sukladno čl. 411. st. 1. ZTD-a, samo onaj tko je upisan u knjigu poslovnih udjela, koju vodi uprava društva i o čijem je članstvu obaviješten registarski sud. Prema čl. 410. st. 2. ZTD-a je o svakoj promjeni članova društva uprava dužna izvijestiti registrarski sud bez odgađanja, a u knjigu poslovnih udjela se te promjene upisuju na zahtjev zainteresirane osobe ili na temelju saznanja nekog od organa društva.

⁵ J. BARBIĆ: Pravo društava, knjiga druga, Društva kapitala, svezak II., Društva s ograničenom odgovornošću, Društvo za uzajamno osiguranje, Kreditna unija, Organizator, Zagreb, 2010., str. 192 i 229.

⁶ U rezerve kapitala se prema čl. 406.a st. 1. ZTD-a, uz iznos ostalih dodatnih plaćanja društvu (npr. dodatne činidbe), unose i dio uplaćenih iznosa za koje se izdaju poslovni udjeli koji prelazi nominalne iznose uloga, iznosi dodatnih plaćanja članova društva radi stjecanja posebnih prava u društvu te iznosi za koje je pojednostavljeno smanjen temeljni kapital da bi se sredstva unijela u rezerve kapitala. Visina rezervi kapitala se ne propisuje ZTD-om, a svrha im je, prema čl. 406.a st. 3. ZTD-a: pokrivanje gubitaka iz tekuće godine ako se on ne pokrije iz dobiti prethodne godine niti se to može učiniti korištenjem drugih rezervi; pokrivanje gubitaka iz prethodne godine ako se on ne pokrije iz dobiti tekuće godine niti se to može učiniti korištenjem drugih rezervi te za povećanje temeljnog kapitala iz sredstava društva.

⁷ Takvo rješenje postoji od Zakona o izmjenama i dopunama ZTD-a iz 2007. Tada je taj članak u potpunosti izmijenjen kako bi se uklonile dvojbe koje su do tada postojale od izmjene ZTD-a 2003. godine. Prije Novele iz 2003. godine čl. 391. ZTD-a je imao samo jedan stavak (sadašnji st. 6.). Novelom iz 2003. godine su dodani sadašnji st. 1.-5., ali nije rečeno o sudbini jedinoga dotadašnjeg stavka toga članka. Kako bi se taj propust ispravio je Novelom iz 2007. godine tekst stavaka 1.-5. čl. 391. ZTD-a, dodan Novelom iz 2003. godine, usvojen u neizmijenjenom obliku, a jedini stavak koji je postojao prije Novele iz 2003. je unesen u st. 6. čl. 391. ZTD-a. V. GORENC; Z. ČESIĆ; V. BULJAN; V. BRKANIĆ: Komentar Zakona o trgovačkim društvima, RriF-PLUS, Zagreb, 2008., str. 890.

⁸ Tzv. „*Nebenpflichten*“ koje sadržajno odgovaraju dodatnim nenovčanim činidbama po ZTD-u, obuhvaćaju i davanje zajma društvu i sl., što nije slučaj u hrvatskom pravu. Tzv. „*Nachschüsse*“ sadržajno odgovaraju novčanim činidbama po ZTD-u, uz napomenu da se njihovo ugovaranje razlikuje od onoga predviđenog po ZTD-u za dodatne uplate novca. Za povrat uplaćenoga na temelju § 26-28 GmbHG-a (*Nachschüsse*) je mjerodavan § 30 Abs. 2 GmbHG-a.

Sama razlika između „*Nebepflichter*“ na dodatne uplate novca i „*Nachschüsse*“ je u tome što za prve postoji mnogo fleksibilnija mogućnost ugovaranja društvenim ugovorom jer se može na primjer raditi i o periodičnim uplatama te one mogu biti vezane za neki rok ili ispunjenje nekog uvjeta.⁹ Ono po čemu se „*Nachschüsse*“ razlikuju od „*Nebepflichter*“ na dodatne uplate novca jest i činjenica što njihov iznos ne treba konkretno biti određen društvenim ugovorom, već se određuje odlukom skupštine običnom većinom glasova.¹⁰ Kad bi mogućnost određivanja tzv. „*Nebepflichter*“ na dodatne uplate novca bila uređena na taj način, takva odredba društvenog ugovora bi se smatrala nedovoljno određenom i bila bi nevaljana.¹¹

Iduća razlika između njih je i ta što mogućnost povrata uplaćenog ne postoji za „*Nebepflichter*“ na dodatne uplate novca, nego samo za „*Nachschüsse*“, i to na temelju § 30 Abs. 2 GmbHG-a.

2.1. Dodatne uplate novca

Kada se govori o dodatnim uplatama novca, mora se imati na umu da ZTD u čl. 391. st. 3. i st. 4. predviđa da obveza na dodatne uplate novca može biti ograničena određenim iznosom ili se može raditi o obvezi uplate novca čija svota nije unaprijed ograničena određenim iznosom. Isto vrijedi i za „*Nachschüsse*“ po GmbHG-u jer i oni mogu biti ograničeni određenim iznosom (§ 27 GmbHG) i neograničeni (§ 28 GmbHG). Ta dva paragrafa sadržajno odgovaraju odredbama ZTD-a o ograničenim i neograničenim dodatnim uplatama novca iz čl. 391. st. 3. i 4. ZTD-a.

Po ZTD-u se razlikuju: neograničena obveza na dodatne uplate novca s neograničenim pravom napuštanja poslovnog udjela (čl. 391. st. 1. i 4. ZTD-a), ograničena obveza na dodatne uplate novca uz isključenje prava napuštanja poslovnog udjela, ali uz mogućnost da se člana kaducira (čl. 391. st. 1. i 3. ZTD-a) te neograničena obveza na dodatne uplate novca s ograničenim pravom napuštanja poslovnog udjela (čl. 391. st. 4. reč. 6. ZTD).¹²

U slučaju dodatnih uplata novca nije potrebno poštovati tako stroga pravila kao kod povećanja temeljnog kapitala niti pravila propisana za zajam kojim se nadomješta kapital.¹³ Nedvojbeno je da se na taj način pod povoljnijim uvjetima pribavlja kapital potreban za financiranje društva i na fleksibilniji način se financira poslovanje društva.

Važno je istaknuti da ZTD, za razliku od § 26 Abs. 2 GmbHG-a, ne predviđa da obveza na uplatu novca treba biti u razmjeru s poslovnim udjelima članova društva.¹⁴ Članovi društva na zakonom propisan način bez takvih ograničenja odlučuju hoće li i u kojoj mjeri

⁹ FLEISCHER; GOETTE: Münchener Kommentar zum GmbHG, 1. Auflage, 2010, Band 1, § 3, Randnummer (u nastavku: RdN): 74, Beck online, http://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/MuekoGmbHG_1_Band1/content/MuekoGmbHG.inhaltsverzeichnis%2Ehtm 26. studeni 2012.

¹⁰ Ibid., §3, RdN 72

¹¹ Ibid.

¹² Usp.: BARBIĆ, op. cit. (bilj. 4), str. 222. Uz to je zastupljeno mišljenje kako je društvenim ugovorom moguće predvidjeti i mješovita rješenja, npr.: da do određene visine činidbe uplatom novca vrijede pravila za ograničenu obvezu dodatne činidbe bez prava napuštanja poslovnog udjela, a za obveze preko te granice pravila za neograničenu obvezu uplate s ograničenim ili neograničenim pravom napuštanja poslovnog udjela. Ibid. Radi li se o obvezi dodatne uplate koja je ograničena određenim iznosom, ona može, sukladno zastupljenom mišljenju, biti ograničena točnim iznosom koji ne treba biti jednak za sve poslovne udjele ili najvišim iznosom, ili se pak može odrediti najviši iznos ukupnih uplata na temelju preuzetih obveza za sve poslovne udjele zajedno, tako da određeni postotak nominalnog iznosa ili alikvotni dio poslovnog udjela određuju najviši iznos. Ibid., str. 223.

¹³ Z. ČESIĆ, Ispunjenje dodatnih činidaba člana društva s ograničenom odgovornošću, Računovodstvo, revizija i financije, 20 (2010) 6, str. 159.

¹⁴ Zakonom o izmjenama i dopunama ZTD-a iz 2009. je izmijenjeno prijašnje rješenje po kojem su obveze na dodatne uplate trebale biti u razmjeru poslovnih udjela članova koji se na njih obvezuju te takva odredba više ne postoji. Ibid.

preuzeti obvezu dodatnih uplata novca, dok po GmbhG-u ona mora biti u razmjeru s nominalnim iznosima poslovnih udjela.¹⁵

2.1.1. Razlika između dodatnih uplata novca i uplata uloga za poslovni udio

Uplata uloga za poslovni udio¹⁶ je glavna članska obveza svakog člana društva propisana čl. 398. st. 1. reč. 1. ZTD-a, odnosno § 19 GmbHG-a, te se mora izvršiti tako da društvo njime može slobodno raspolagati (čl. 390. st. 5. ZTD-a).

Ulog u društvo se može unijeti na dva načina, što proizlazi iz čl. 390. st. 2. i 3. ZTD-a. Prvi je ulaganjem stvari ili prava, u kojem slučaju prije upisa društva u sudski registar moraju stvari i prava unijeti u cijelosti.¹⁷

Druga mogućnost je uplata uloga u novcu kad svaki osnivač prije upisa društva u sudski registar mora uplatiti najmanje četvrtinu uloga za preuzeti poslovni udio, s time da ukupni iznos svih uplata u novcu ne može biti manji od 10,000.00 kuna, sukladno čl. 390. st. 2. ZTD-a. Članovi su dužni uloge u novcu uplatiti razmjerno s preuzetim ulozima, ako drugačije nije određeno društvenim ugovorom ili odlukom organa društva. Društvo ne može pojedinim članovima odgoditi, olakšati ili ih osloboditi od obveze uplate uloga, niti može svoje tražbine s naslova uplate uloga prebiti s tražbinama protiv društva, što je izričito propisano u čl. 398. st. 2. i 3. ZTD-a. Od toga je propisana iznimka u slučaju smanjenja temeljnog kapitala društva. Tada se članovi, sukladno čl. 398. st. 6. ZTD-a, mogu osloboditi obveze uplate uloga, ali najviše do iznosa za koji je smanjen taj kapital.

Za razliku od toga, dodatne činidbe su obveze na dodatne uplate novca ili druge činidbe koje imaju imovinsku vrijednost, predviđene društvenim ugovorom, koju jedan ili više članova preuzima pored uplate uloga, sukladno čl. 391. st. 1. ZTD-a. Dodatne činidbe, za razliku od uplate uloga, ne ulaze u temeljni kapital i ne povećavaju ga, već se sukladno čl. 391. st. 1. reč. 2. i čl. 406a st. 1. t. 3. ZTD-a unose u rezerve kapitala. Odredba po kojoj su se dodatne činidbe morale ispuniti do podnošenja prijave za upis osnivanja društva u sudski registar više nije sadržana u ZTD-u te su na taj način članovi sami ovlašteni utvrditi vrijeme njihova ispunjenja.¹⁸ S obzirom da su one predviđene društvenim ugovorom, njegovom izmjenom bi obveza člana na dodatne činidbe mogla prestati.¹⁹ Za takvu odluku bi bila potrebna odluka članova društva u obliku javnobilježničkog akta, privatne isprave koji je potvrdio javni bilježnik ili javnobilježničkog zapisnika,²⁰ donesena većinom od tri četvrtine danih glasova, a imala bi učinak od trenutka upisa u sudski registar, sukladno čl. 454. i čl. 456. st. 1. ZTD-a. U pravnoj teoriji je rasprostranjeno i mišljenje da bi društvo člana moglo

¹⁵ Razlika postoji i pri samom ugovaranju dodatnih uplata novca po ZTD-u i GmbHG-u, što je prikazano *infra* u 3. Ugovaranje dodatnih činidbi i 3.1. Ugovaranje dodatnih uplata novca.

¹⁶ ZTD ne definira pojam poslovnog udjela, ali u društvima s ograničenom odgovornošću poslovni udio daje skup članskih prava i obveza. Izražava se nominalnim iznosom, a zbroj svih nominalnih iznosa mora odgovarati iznosu temeljnog kapitala društva koji ne može biti manji od 20.000,00 kuna, što proizlazi iz čl. 388. t. 4., čl. 390. st. 1. i čl. 389. st. 2. ZTD-a. Nastaje upisom društva u sudski registar. Usp. J. BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 86.

¹⁷ Detaljniji prikaz razlika između uplate uloga unosom stvari ili prava i dodatnih činidbi je prikazan *infra* pod 2.2.1. Razlika prema unosu stvari i prava u društvo na ime uplate poslovnog udjela.

¹⁸ ĆESIĆ, op. cit. (bilj. 13), str. 162.

¹⁹ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 221.

²⁰ Sukladno čl. 3. st. 1. Zakona o javnom bilježništvu (U nastavku: ZJB) javnobilježnički akti su javnobilježničke isprave (u koje spadaju i javnobilježnički zapisnici i javnobilježničke potvrde) o pravnim poslovima i izjavama koje su sastavili javni bilježnici. Javnobilježnički akt može biti izvršna isprava u slučajevima predviđenim ZJB-om. Javnobilježnički zapisnici su također javnobilježničke isprave o pravnim radnjama koje su obavili ili kojima su bili nazočni javni bilježnici. Iz stavka 2. istog članka proizlazi da javnobilježničke isprave i njihovi otpravci izdani po ZJB-u imaju snagu javnih isprava ako su prigodom njihova sastavljanja i izdavanja ispunjene bitne formalnosti propisane ZJB-om. Solemnizacija privatnih isprava je uređena čl. 59. ZJB-a. Zakon o javnom bilježništvu, NN 78/93, 162/98, 16/07, 75/09

osloboditi obveze na dodatne činidbe, ali bi ono pri tome trebalo poštovati načelo jednakog položaja članova u društvu.²¹

U slučaju da član pravodobno ne uplati ulog, dužan je društvu platiti zakonske zatezne kamate²², ako društvenim ugovorom ili odlukom organa društva, donesenom prije preuzimanja obveze uplate, nije predviđena viša kamata (čl. 399. ZTD-a). Obveza plaćanja zateznih kamata predviđena je i u § 20 GmbHG-a.

Postoji i mogućnost isključenja iz društva člana koji je u zakašnjenju s uplatom uloga (kaduciranje) pod pretpostavkama čl. 400. ZTD-a, odnosno § 21 GmbHG-a. U čl. 400. ZTD-a predviđene pretpostavke su: preporučenim pismom mu mora biti uručen poziv da ispunji svoju obvezu u dodatnom roku, koji ne smije biti kraći od mjesec dana, uz upozorenje da će u protivnom biti isključen iz društva te izgubiti svoj poslovni udio i djelomičnu uplatu uloga.

Za ispunjenje obveze uplate uloga odgovaraju i njegovi pravni prednici koji u odnosu na društvo vrijede kao imatelji poslovnog udjela, ako ih ima, sukladno čl. 401. ZTD-a, kojemu odgovara § 22 GmbHG-a. Isplata se može tražiti od ranijeg prednika samo ako njegov sljednik ne podmiri obvezu, a smatra se da on to nije učinio ako je ne podmiri u roku mjesec dana od kada mu se za to uputio poziv preporučenim pismom i da se o tome na isti način informiralo njegova prednika. Takva odgovornost pravnih prednika isključenog člana je, međutim, ograničena na obvezu unosa uloga u društvo i na vrijeme od pet godina.

Ako se ne može postići da njegov pravni prednik uplati zaostali dio uplate, društvo može prodati poslovni udio na jedan od načina predviđenih u čl. 402. st. 1.-3. ZTD-a: javnim nadmetanjem (takvo rješenje postoji i u § 23 GmbHG-a), osim ako ga uz suglasnost isključenog člana i cijenu koja odgovara njegovoj stvarnoj vrijednosti ne preuzme neki od članova društva. Drugačiji način prodaje moguć je jedino uz suglasnost isključenog člana. Društvo je u roku od mjesec dana ovlašteno i prodati poslovni udio slobodnom prodajom za iznos koji nije niži od vrijednosti udjela iskazane u izvještaju o financijskom položaju društva.

Ako preostali dio uloga isključenog člana ne uplate njegovi pravni prednici, niti se to može postići prodajom njegovog poslovnog udjela, članovi društva razmjerno svojim temeljnim ulozima moraju platiti neuplaćeni iznos, sukladno čl. 403. st. 1. ZTD-a, odnosno § 23 GmbHG-a.

Članovi društva ne mogu tražiti da im društvo vrati ono što su uplatili kao uloge, niti im se smije isplatiti kamata na uplaćeni ulog ili ugovoriti takva obaveza, sukladno čl. 406. st. 1. reč. 1. i 2. ZTD-a. Te odredbe su izraz načela održavanja kapitala.

Za razliku od toga, pod zakonom predviđenim pretpostavkama iz čl. 391. st. 5. ZTD-a, članovima društva koji su se obvezali na dodatne uplate novca moguće je vratiti uplaćeno, a ako su se obvezali na činidbe koje se ne sastoje u isplati novca, ali imaju imovinsku vrijednost, društvo im za to može isplatiti naknadu. Ona međutim ne smije biti veća od vrijednosti činidbe koju treba ispuniti, sukladno čl. 391. st. 6. reč. 2. ZTD-a.

Međutim, kada se prouče odredbe kojima su regulirane dodatne uplate novca, a posebno mogućnost vraćanja dodatnih uplata na temelju čl. 391. st. 5. ZTD-a, dolazi se do zaključka da su one prilično stroge. Takvim reguliranjem se želi spriječiti zloupotrebe te se štiti društvo od potencijalnog izvlačenja onoga što je u nj uneseno.²³

²¹ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 221.

²² Zakon o obveznim odnosima (u nastavku: ZOO) u čl. 29. st. 2. propisuje da se stopa zateznih kamata na odnose iz trgovačkih ugovora i ugovora između trgovca i osoba javnog prava određuje, za svako polugodište, uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za osam postotnih poena, a u ostalim odnosima za pet postotnih poena. Sukladno čl. 29. st. 3. ZOO-a je moguće ugovoriti i drugačiju stopu kod trgovačkih ugovora i ugovora između trgovca i osobe javnog prava, uz poštivanje ograničenja iz čl. 26. st. 2. ZOO. Zakon o obveznim odnosima, NN br. 35/05, 41/08

²³ Na dodatne činidbe koje su do početka primjene Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima iz 2003. u potpunosti ispunjene se neprimjenjuju te odredbe. BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 222.

2.1.2. Razlika prema zajmu kojim se nadomješta kapital

Zajam kojim se nadomješta kapital je reguliran u čl. 408. ZTD-a. Riječ je o zajmu kojega član društva daje društvu kada je ono u krizi. Te odredbe se sukladno čl. 408. st. 2. ZTD-a na odgovarajući način primjenjuju i na druge pravne radnje članova društva i trećih osoba koje u gospodarskom smislu odgovaraju davanju zajma. Na taj način članovi društva u financiranju društva sudjeluju dijelom vlastitim kapitalom (uplatom uloga), a dijelom tuđim kapitalom (davanjem zajma). Time bi članovi društva mogli izigravati snošenje poduzetničkog rizika na način da društvu daju sredstva koja bi im se, neovisno o uspjehu poslovanja, trebala vratiti.²⁴ Članovi pomoću njih omogućuju nastavak financiranja i poslovanja društva kada je ono u financijskoj krizi.²⁵

Kako bi se izbjeglo takvo izigravanje, ZTD-om se u čl. 408. st. 1. propisuje da bi član koji je društvu dao takav zajam, zahtjev za povrat zajma u stečajnom postupku mogao ostvarivati samo kao stečajni vjerovnik nižeg reda. Naime, kako je riječ o zajmovima kojima se nadomješta kapital društva, ti se zajmovi smatraju kapitalom uloženim u društvo, a ne zajmom koji bi trebalo vratiti.²⁶ Sukladno čl. 72. st. 1. t. 5. Stečajnog zakona (u nastavku: SZ)²⁷, kao tražbine nižih isplatnih redova, namiruju se, nakon namirenja tražbina viših isplatnih redova i to po navedenom redosljedju, ostale tražbine, s naglaskom na činjenici da su tražbine za povrat zajma kojim se nadomješta kapital nekog člana društva ili odgovarajuće tražbine na petom mjestu.

Istim Zakonom se u čl. 133. propisuje kako je pobojna radnja kojom se za tražbinu člana društva za vraćanje zajma kojim se nadomješta kapital ili za neku njemu odgovarajuću tražbinu daje osiguranje, i to ako je radnja poduzeta u posljednjih pet godina prije prijedloga za otvaranje stečajnog postupka ili nakon toga. Pobojna je i radnja kojom se jamči namirenje ako je ta radnja poduzeta u posljednjoj godini prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka ili nakon toga.

Za razliku od toga, dodatne uplate novca, na koje se članovi obvežu društvenim ugovorom su članska obveza. One se unose u rezerve kapitala i pomoću njih se ne povećava temeljni kapital. U slučaju da su ispunjene ZTD-om propisane pretpostavke (uplaćeni iznosi nisu potrebni za pokriće gubitaka društva, ulozi su uplaćeni u cijelosti, uplate se vraćaju u omjeru njihovih uloga, odluka o tome je u isključivoj nadležnosti glavne skupštine, povrat uplata nije moguć prije proteka tri mjeseca od objave odluke o povratu) članovima se može vratiti ono što je uplaćeno na ime dodatnih uplata novca.

2.1.3. Povrat dodatnih novčanih uplata

ZTD u čl. 391. st. 5., odnosno GmbHG u §30 Abs. 2, propisuju kada društvo može vratiti članovima ono što su uplatili na ime ispunjenja obveze na dodatne uplate novca. Iz teksta odredbe ZTD-a proizlazi da su pretpostavke slijedeće: uplaćeni iznosi nisu potrebni za pokriće gubitaka društva, ulozi su uplaćeni u cijelosti, uplate se vraćaju u omjeru njihovih uloga, odluka o tome je u isključivoj nadležnosti glavne skupštine, povrat uplata nije moguć prije proteka tri mjeseca od objave odluke o povratu.

Prva pretpostavka koja mora biti ispunjena, kako po ZTD-u, tako i po GmbHG-u, da bi se članovima mogle vratiti dodatne novčane uplate jest da one nisu potrebne za pokriće gubitaka društva. Bitno je da gubici postoje u trenutku namjeravanog vraćanja

²⁴ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 300.

²⁵ Ibid., str. 302.

²⁶ Ibid., str. 300.

²⁷ Stečajni zakon, NN br. 44/96, 29/99, 129/00, 123/03, 82/06, 116/10, 25/12

i da nisu pokriveni niti postoji mogućnost njihova pokrivanja. Vrijeme njihova nastanka nije bitno.²⁸

Iduća pretpostavka je da moraju svi uložiti biti uplaćeni u cijelosti, a ne samo uložiti onih članova koji su preuzeli obveze dodatnih uplata novca, kako bi se moglo vratiti ono što je bilo uplaćeno na ime ispunjenja obveze na dodatne uplate novca. Time se želi postići nekoliko ciljeva.

Primarno se želi izbjeći izigravanje prisilnih odredbi iz čl. 398. st. 1.-3. ZTD-a o uplatama uloga. Zato ZTD u čl. 391. st. 5. reč. 3. propisuje da, i kada je društvenim ugovorom predviđeno da su dodatne uplate moguće prije nego što se uplate uložiti, povrat tako uplaćenog nije dopušten prije nego što se u potpunosti ne uplate uložiti. Time se ujedno poštuje i načelo jednakog položaja članova društva. Idući razlog za takvo rješenje treba tražiti u odgovornosti članova za neuplatu poslovnog udjela, koja proizlazi iz čl. 403. t. 1. ZTD-a. Naime, ako dođe do isključenja člana koji nije u cijelosti uplatio ulog, a društvo ne može postići da preostali dio uloga uplate pravni prednici isključenog člana, niti se za to ne mogu pribaviti sredstva prodajom njegovog poslovnog udjela, neuplaćeni iznos moraju uplatiti ostali članovi razmjerno svojim temeljnim ulozima.

Odluka o povratu dodatnih uplata novca članovima društva je u isključivoj nadležnosti skupštine, što znači da se donošenje te odluke ne može izuzeti iz njezine nadležnosti sukladno čl. 441. st. 2. ZTD-a. Zbog te odredbe se donošenje te odluke ne bi moglo staviti u nadležnost uprave, niti nadzornog odbora ako ga društvo ima, a ne bi je mogli donijeti neki od članova društva.²⁹ Odluka se prema čl. 445. st. 1. ZTD-a donosi običnom većinom glasova, ako društvenim ugovorom nije nešto drugo propisano.

Od ispunjenja obveze dodatne uplate pa do povrata uplaćenog se može dogoditi da se promijeni član koji drži poslovni udio na temelju kojeg je učinjeno plaćanje.³⁰

Društvo mora odluku o povratu objaviti. Protekom tri mjeseca od objave moguće je članovima vratiti uplaćeno u omjeru njihovih uloga, sukladno čl. 391. st. 5. ZTD-a. Društvo bi svoje odluke trebalo objavljivati onako kako je to predviđeno društvenim ugovorom, što proizlazi iz čl. 396. st. 2. ZTD-a. Ako to nije regulirano društvenim ugovorom, zastupljeno je mišljenje kako bi ih društvo trebalo objaviti u Narodnim novinama Republike Hrvatske ili najmanje u jednom dnevnom listu dostupnom na cijelom teritoriju Republike Hrvatske.³¹

U čl. 391. st. 5. reč. 4. ZTD-a se određuje i koje su posljedice povrata dodatnih novčanih uplata članovima ako nisu ispunjene navedene pretpostavke. Njihovo vraćanje se tada smatra nedopuštenim isplata. Tim odredbama se želi omogućiti poštivanje načela unosa kapitala u društvo i načela održavanja kapitala.³² Za njih bi onda kada se ispune pretpostavke, sukladno čl. 407. ZTD-a, odgovarali primatelji vraćenog iznosa, članovi uprave ili preostali članovi društva. Naime, članovi društva koji prime isplate protivno odredbama ZTD-a, društvenog ugovora ili odlukama društva, moraju vratiti primljene isplate, osim onoga što su primili u dobroj vjeri na ime isplate dobiti i osim onoga što je potrebno za podmirenje vjerovnika. Ako se ti iznosi ne bi mogli naplatiti od članova društva ili uprave, za njih odgovaraju ostali članovi društva u omjeru svojih poslovnih udjela (čl. 407. st. 2. i 3. ZTD-a).

Vjerovnik je u tom slučaju društvo, koje tim svojim zahtjevom može raspolagati, a čak postoji i mogućnost da ga podignu drugi članovi društva, sukladno čl. 453. ZTD-a.³³ Na

²⁸ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 226.

²⁹ Ibid., str. 227.

³⁰ Više o tome *infra* pod 4. Prijenos poslovnog udjela i dodatne činidbe.

³¹ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 227.

³² Ibid., str. 295.

³³ Ibid., str. 297.

njihove poslovne udjele treba otpadati najmanje deseti dio temeljnog kapitala društva da bi mogli postaviti zahtjev za naknadom štete protiv člana uprave, ako su članovi društva odbili protiv njih postaviti takav zahtjev ili je takav zahtjev bio postavljen upravi, ali ga ona nije pravovremeno podnijela članovima društva na odlučivanje.

Član društva koji je primio nedopušteno primanje je dužnik. On ostaje dužnik i u slučaju da nakon toga prenese poslovni udio jer je riječ o obvezi vraćanja koja je osobna.³⁴

Ako bi društvo zbog takvih nedopuštenih isplata pretrpjelo štetu, postojala bi i odgovornost prema čl. 430. ZTD-a kojim se uređuje odgovarajuća primanja odredbi koje vrijede za članove uprave dioničkog društva (čl. 252., 273. i 273.a ZTD-a) na dužnu pozornost i odgovornost članova uprave društva s ograničenom odgovornošću.³⁵

2.2. Dodatne nenovčane činidbe

Dodatne nenovčane činidbe regulirane su u čl. 391. st. 6. ZTD-a. Pod tim pojmom se razumiju činidbe na koje su se, pored uplate uloga, obvezali jedan ili više članova, a ne sastoje se u isplati novca, ali imaju imovinsku vrijednost. Društvenim ugovorom se tako članovi društvu mogu obvezati na predaju, činjenje, propuštanje ili trpljenje u korist društva, što znači da predmetom dodatnih nenovčanih činidbi predviđenih društvenim ugovorom može biti sve ono što može biti i predmet obveznopravnog ugovora.³⁶ Takvo mišljenje je zastupljeno i u njemačkoj pravnoj literaturi gdje se još ističe kako se uz njih može vezati neki rok ili ih se može preuzeti uvjetno.³⁷ Jedino ograničenje takvim odredbama društvenog ugovora po ZTD-u proizlazi iz čl. 2. ZOO. Njime se propisuje da one ne smiju biti suprotne Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima i moralu društva.

U pravnoj teoriji se navodi mnogo primjera dodatnih nenovčanih činidbi. Tako Slakoper³⁸ i Ćesić³⁹ razlikuju osobne i imovinske obveze. Kao primjeri imovinskih se navode: obveza isporučivanja robe društvu, obveza prijenosa društvu naknadnih usavršavanja nekog određenog izuma, obveza kupnje robe od društva, prodaja nekretnina, davanje nekretnina ili pokretnina u zakup i sl. Vođenje poslova društva i suzdržavanje od gospodarske utakmice s društvom su primjeri osobnih obaveza.⁴⁰

Tzv. „Nebenflichten“ iz § 3 Abs. 2 GmbHG-a⁴¹ obuhvaćaju: uplate novca za koje ne postoji mogućnost povrata uplaćenog (npr. davanje zajma društvu, obveza da se preuzme dug društva, da se plati *agio* pri stjecanju poslovnog udjela, da se pokriju gubici), određene nenovčane činidbe (npr. predaja pokretnine ili nekretnine u zakup), vođenje poslova društva, zabranu konkurencije i sl.⁴² „Nebenflichten“ kojima se ispunjavaju nenovčane činidbe (npr. davanje nekretnina ili pokretnina u zakup), sukladno komentaru GmbHG-a,⁴³

³⁴ Ibid.

³⁵ Članovi uprave moraju voditi poslove društva s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika. U slučaju da povrijede svoje obveze za štetu odgovaraju kao solidarni dužnici, a u čl. 252. st. 3. ZTD-a su onda navedni slučajevi kada naročito odgovaraju za štetu, tj. u tim slučajevima se krivnja pretpostavlja, a u svim ostalim je potrebna krajnja nepažnja.

³⁶ V. GORENC; Z. ĆESIĆ; V. BULJAN; V. BRKANIĆ, op. cit. (bilj. 7), str. 894.

³⁷ Usp. FLEISCHER; GOETTE, op. cit. (bilj. 9), §3, RdN 74.

³⁸ SLAKOPER: Društvo s ograničenom odgovornošću u sudskoj praksi i pravnoj teoriji, Organizator, Zagreb, 2009., str. 34-35.

³⁹ ĆESIĆ, op. cit., (bilj. 13), str. 162.

⁴⁰ Usp. BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 219-220; Z. SLAKOPER., op. cit. (bilj. 38), str. 35; Z. ĆESIĆ, op. cit. (bilj. 13), str. 162. i V. GORENC; Z. ĆESIĆ; V. BULJAN; V. BRKANIĆ, op. cit. (bilj. 7), str. 894.

⁴¹ Tim paragrafom se propisuje da, ako se društvo osniva na određeno vrijeme ili ako članovi društva pored uplate uloga prema društvu preuzimaju i dodatne obveze, takve odredbe trebaju biti sadržane u društvenom ugovoru.

⁴² SCHOLZ.: GmbH Gesetz, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 1993., str. 196.-199.

⁴³ Usp. FLEISCHER; GOETTE, op. cit. (bilj. 9), §3, RdN 65

moгу se preuzeti naplatno ili besplatno. Međutim, u slučaju da društvenim ugovorom nije izričito ugovorena protučinidba društva, potrebno je tumačenjem utvrditi je li društvo obvezno isplatiti naknadu ili ne. Ne predmnijeva se da društvo nije dužno isplatiti naknadu.⁴⁴

2.2.1. Razlika prema unosu stvari i prava u društvo na ime uplate poslovnog udjela

Izuzetno je bitno razlikovati dodatne nenovčane činidbe iz čl. 391. st. 6. ZTD-a od unosa stvari i prava u društvo na ime uplate poslovnog udjela, reguliranog čl. 390. st. 3.-4. ZTD-a.

Naime, uplata uloga kao glavna obveza člana društva propisana čl. 390. ZTD-a može se ispuniti ili uplatom u novcu (čl. 390. st. 1. ZTD-a) ili unosom stvari i prava (čl. 390. st. 3.-4. ZTD-a), a društvo mora moći njime slobodno raspolagati. Društvo ne može članovima odgoditi, olakšati ili ih osloboditi obveze uplate uloga niti svoje tražbine s naslova uplate uloga može prebiti s tražbinama protiv društva. To proizlazi iz čl. 398. st. 3. i 5. ZTD-a.

Za razliku od toga je obveza na dodatne nenovčane činidbe dodatna obveza koju je član društva preuzeo uz obvezu uplate uloga. Ona je također članska obveza, ali ona postoji samo za one članove koji se na nju obvežu. Na temelju izričite odredbe ZTD-a ni dodatne novčane ni nenovčane činidbe ne povećavaju temeljni kapital, već se nose u rezerve kapitala i mogu se koristiti za zakonom propisane svrhe.

Uz to su pravila za unos stvari i prava na ime uplate poslovnog udjela mnogo stroža od pravila vezanih za dodatne činidbe, a pogotovo dodatne nenovčane činidbe. Tako je npr. čl. 390. st. 3. ZTD-a propisano da se ulog unošenjem stvari i prava mora u potpunosti unižeti prije upisa društva u sudski registar (jednaka odredba postoji i u § 7 Abs. 3 GmbHG-a), a ako se preuzima obveza unosa stvari i prava, onda se to mora učiniti u roku od 5 godina od upisa društva u sudski registar, sukladno čl. 390. st. 4. ZTD-a. Potrebno je provesti i reviziju osnivanja primjenom na odgovarajući način odredbi o reviziji osnivanja dioničkog društva reguliranih u čl. 182.-185.a ZTD-a, a na odgovarajući način se na ulog stvari i prava primjenjuju i odredbe o odgovornosti osnivača, drugih osoba i članova uprave i nadzornog odbora dioničkog društva iz čl. 191.-193. ZTD-a. Registarski sud može uz to na temelju čl. 395. st. 2. reč. 3. ZTD-a i odbiti upis društva u sudski registar ako je vrijednost predmeta ulaganja stvari i prava znatno manja od visine uloga koji se time stječe.

3. Ugovaranje dodatnih činidbi

Dodatne činidbe moraju biti predviđene društvenim ugovorom. To proizlazi iz čl. 388. st. 1. t. 6. ZTD-a i isto tako u njemačkom pravu iz § 3 Abs. 2 te § 26 Abs. 1 GmbHG-a. Naime, odredbe o dodatnim činidbama članova društva su materijalne (prave) fakultativne odredbe društvenog ugovora, to jest odredbe koje moraju biti unesene u društveni ugovor da bi imale učinak dodatnih činidbi.⁴⁵ Zastupljeno je mišljenje da se samim pozivanjem na drugu ispravu ili ugovor kojim član preuzima obvezu prema društvu ne udovoljava tom uvjetu.⁴⁶ Svrha te odredbe jest učiniti postojanje tih obveza poznatim drugim osobama.

Takva obveza se može preuzeti pri sklapanju društvenog ugovora. S obzirom da se društvo s ograničenom odgovornošću osniva na temelju ugovora kojeg sklapaju i potpisuju svi osnivači, sukladno čl. 387. st. 1. ZTD-a, time je i za preuzimanje obveze na dodatne činidbe pri sklapanju društvenog ugovora potrebna suglasnost svih članova.

⁴⁴ Usp. *ibid.*, §3, RdN 75.

⁴⁵ Usp. V. GORENC; Z. ČESIĆ; V. BULJAN; V. BRKANIĆ, *op.cit.* (bilj. 7), str. 873.

⁴⁶ BARBIĆ, *op.cit.* (bilj. 5), str. 218.

Članovi se na dodatne činidbe mogu obvezati i kasnijim izmjenama i dopunama društvenog ugovora. U tom slučaju je, uz najmanje tri četvrtine danih glasova (ili društvenim ugovorom predviđenu veću većinu i eventualno ispunjenje dodatnih pretpostavki), koja je potrebna za donošenje odluke o izmjeni društvenog ugovora sukladno čl. 455. st. 1. ZTD-a, potrebna i suglasnost člana koji preuzima takvu obvezu.

Važno je napomenuti da obvezu na dodatne činidbe mogu preuzeti svi ili samo neki članovi.⁴⁷ Jednako mišljenje je zastupljeno i u njemačkoj pravnoj teoriji, gdje se još dodatno ističe kako obveza ne treba biti jednaka za sve, već se sa svakim članom može različito ugovoriti. Po tom mišljenju, time se ne krši načelo jednakog položaja članova u društvu jer se uz suglasnost člana može staviti i u nepovoljniji položaj od drugih.⁴⁸

Poslovni udio uz kojega je vezana obveza ispunjenja dodatnih činidbi može se prenositi samo uz suglasnost društva, sukladno čl. 412. st. 4. reč. 2. ZTD-a.⁴⁹

Potrebno je naglasiti da, za slučaj da društvo drži vlastite poslovne udjele, prava i obveze iz njih miruju, sukladno čl. 418. st. 4. ZTD-a.

3.1. Ugovaranje dodatnih uplata novca

Ističe se da za ugovaranje dodatnih uplata novca ZTD razlikuje dva načina. U društvenom ugovoru se, sukladno čl. 391. st. 2. ZTD-a, može unijeti naznaka o postojanju te obveze ili se njime može odrediti mogućnost da članovi društva donesu odluku o tome da će društvu učiniti dodatna plaćanja. Sukladno zastupljenom mišljenju,⁵⁰ članovi društva u drugom slučaju tada ne odlučuju o tome kolike će biti obveze. Naime, njezin iznos, vrijeme i način ispunjenja moraju biti određeni društvenim ugovorom. Oni samo donose odluku hoće li društvenim ugovorom tako određene obveze doista i biti. Ako je društvenim ugovorom predviđena mogućnost da članovi društva donesu odluku o tome da će društvu učiniti dodatna plaćanja, ZTD u čl. 391. st. 2. propisuje da ona može biti donesena samo jednoglasno, osim ako je društvenim ugovorom izričito određeno da se takva odluka donosi većinom od najmanje tri četvrtine danih glasova. I tada je potrebna suglasnost člana društva koji preuzima obvezu.⁵¹

Za dodatne nenovčane činidbe ne postoji mogućnost da članovi društva donesu odluku o tome da će društvu učiniti dodatne činidbe.

Ugovaranje tzv. „Nachschüsse“, sukladno § 26 GmbHG-a, je uređeno nešto drugačije.⁵² Naime, ako su tzv. „Nachschüsse“ predviđeni društvenim ugovorom, to ne znači da za članove odmah nastaje i obveza na dodatne uplate. Tim se paragrafom propisuje da članovi društva mogu odlučiti da će, pored uplate uloga, uplatiti još i dodatne iznose novca. Za to je potrebna odluka skupštine kojom se zahtijevaju uplate, donesena običnom većinom danih glasova, sukladno § 47 Abs. 1 GmbHG-a. Društvenim ugovorom se može predvidjeti i veća većina potrebna za donošenje odluke. Navedenom odlukom se onda može odrediti i kada dospijevaju obveze na dodatne uplate, a ako se to ne odredi odlukom, smatra se da dospijevaju odmah.

Obveza uplate tzv. „Nachschüsse“ treba, za razliku od dodatnih uplata novca po ZTD-u, biti u razmjeru poslovnih udjela, sukladno § 26 Abs. 2 GmbHG-a. Ono po čemu se još njihovo ugovaranje razlikuje od dodatnih uplata novca je da društvenim ugovorom

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Usp. H. FLEISCHER; W. GOETTE, op. cit. (bilj. 9), §3, RdN 74.

⁴⁹ O tome više *infra* pod 4. Prijenos poslovnog udjela i dodatne činidbe.

⁵⁰ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 224.

⁵¹ Ibid., str. 219.

⁵² Usp. H. FLEISCHER; W. GOETTE, op. cit. (bilj. 9), § 26, RdN 63, 68

ne treba biti predviđen njihov točan iznos, nego se on može odrediti odlukom donesenom običnom većinom, što nije predviđeno po ZTD-u.⁵³

3.2. Ugovaranje dodatnih nenovčanih činidbi

Društvenim ugovorom je u slučaju ugovaranja dodatnih nenovčanih činidbi nužno urediti svega nekoliko elemenata, sukladno čl. 391. st. 6. ZTD-a - samu dodatnu nenovčanu činidbu, opseg i pretpostavke za ispunjenje tih činidbi, mjerila za određivanje naknade koju društvo za to treba platiti te ugovornu kaznu za slučaj neispunjenja ili neurednog ispunjenja preuzete obaveze. Iz zakonskog teksta čl. 391. st. 6. ZTD-a („moraju se odrediti“) proizlazi da je nužno potrebno regulirati navedene elemente jer bi nedostatak nekog od njih u protivnom bio razlog nevaljanosti odredbe o dodatnim činidbama.

Sama dodatna činidba treba biti predviđena društvenim ugovorom i ne smije se sastojati u novcu, ali mora imati imovinsku vrijednost. U pravnoj teoriji je zastupljeno mišljenje da takva činidba mora biti određena kao i predmet obveze, tj. činidba u obveznom pravu.⁵⁴ To znači da mora biti: ljudska radnja, imati imovinski karakter, biti moguća, pravno dopuštena te određena ili barem određiva.⁵⁵ Obveza člana da podržava društvo davanjem jamstva odnosno osiguranja trećim osobama za ispunjenje obveza društva su primjeri nedovoljno određene činidbe.⁵⁶

Uz to je potrebno urediti i opseg i pretpostavke za ispunjenje tih činidbi. Što se tiče mjerila za određivanje naknade koju društvo za to treba platiti, zastupljeno je mišljenje da je moguće odrediti i samo cijenu, tj. novčanu vrijednost činidbe odnosno naknade umjesto određivanja mjerila.⁵⁷ Pri tome je potrebno imati na umu da ZTD u čl. 391. st. 6. reč. 2. izričito zabranjuje da plaćanja društva budu veća od vrijednosti činidbe koju treba ispuniti. U slučaju da su plaćanja društva ipak veća od vrijednosti činidbe, dolazi do primjene odredaba o nedopuštenim primanjima, sukladno čl. 407. ZTD-a.⁵⁸

Društvenim ugovorom se mora odrediti i ugovorna kazna za slučaj neispunjenja ili neurednog ispunjenja preuzete obveze. S obzirom da u ZTD-u nema daljnjih odredbi o ugovornoj kazni, na utvrđivanje pojma ugovorne kazne, način njezina određivanja i ostala relevantna pitanja vezana za ugovornu kaznu mjerodavna su pravila obveznog prava- tj. čl. 350.-356. ZOO-a.⁵⁹

⁵³ Ibid., §3, RdN 72

⁵⁴ SLAKOPER, op. cit. (bilj. 38), str. 35.

⁵⁵ P. KLARIĆ; M. VEDRIŠ: Građansko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2009., str. 90.-92.

⁵⁶ SLAKOPER, op. cit. (bilj. 38), str. 35.

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Nedopuštena primanja su detaljno prikazana *supra* pod 2.1.3. Povrat dodatnih novčanih uplata.

⁵⁹ Ugovorna kazna je ugovorom unaprijed određeni iznos novca ili druga imovinska korist koju se dužnik obvezuje isplatiti, odnosno prepustiti vjerovniku ako ne ispuni svoju obvezu ili zakasni s njezinim ispunjenjem ili je neuredno ispuni. Usp. P. KLARIĆ, M. VEDRIŠ, op. cit. (bilj. 55), str. 439. Ne smije se ugovoriti za novčane obveze (čl. 350. st. 3. ZOO) jer se u slučaju zakašnjenja ispunjenja novčanih činidaba plaćaju zatezne kamate, sukladno čl. 29. ZOO-a. Mora biti ugovorena u obliku koji je propisan za ugovor iz kojeg je nastala obveza na čije se ispunjenje odnosi, a njezinu visinu mogu stranke odrediti po svojoj volji, u ukupnom iznosu, postotku, za svaki dan zakašnjenja ili na neki drugi način (čl. 351. ZOO-a). Njezino iduće obilježje je akcesornost, sukladno čl. 352. ZOO-a, jer dijeli pravnu sudbinu obveze na čije se osiguranje odnosi. Važno je naglasiti da vjerovnik ima pravo zahtijevati ugovornu kaznu i kada nije pretrpio nikakvu štetu, ali i kada iznos ugovorne kazne premašuje iznos štete koju je pretrpio, sukladno čl. 355. ZOO-a. Može zahtijevati i razliku do potpune naknade štete ako je šteta koju je pretrpio veća od iznosa ugovorne kazne, ali tada će morati dokazati sve pretpostavke koje se traže za odgovornost za štetu: subjekti obveznog odnosa odgovornosti za štetu (štetnik i oštećenik), štetna radnja štetnika, šteta (sukladno čl. 1046. ZOO-a se ona definira kao umanjjenje nečije imovine (obična šteta), sprečavanje njezina povećanja (izmakla korist) i povreda prava osobnosti (neimovinska šteta) i protupravnost štetne radnje i uzročna veza. Usp. P. KLARIĆ, M. VEDRIŠ, op. cit. (bilj. 55), str. 583-584.

Kada je ugovorna kazna ugovorena za slučaj neispunjenja, vjerovnikov zahtjev je alternativan. Naime, prema čl. 353. st. 1. ZOO-a, vjerovnik tada može zahtijevati ili ispunjenje obveze ili ugovornu kaznu, a pravo zahtijevati

Na razlike između dodatnih nenovčanih činidbi po ZTD-u i tzv. „Nebenleistungen“ u njemačkom pravnom sustavu je ukazano u prethodnim poglavljima.⁶⁰

3.3. Pravne posljedice ugovaranja dodatnih činidbi

Ugovaranjem dodatnih činidbi između članova koji su ih preuzeli i društva nastaju specifični statusnopravni i obveznopravni odnosi. Statusnopravnih posljedica ima nekoliko.⁶¹ Potrebno je dobivanje suglasnosti društva za prijenos poslovnog udjela, sukladno čl. 412. st. 4. reč. 2. ZTD-a. Uz to, obveza ispunjenja dodatne činidbe dijeli pravnu sudbinu poslovnog udjela kojeg opterećuje te će u slučaju stjecanja takvog poslovnog udjela stjecatelj preuzeti i obvezu na dodatne činidbe, osim ako se radi o strogo osobnim obvezama. Neispunjenje može biti i važan razlog za isključenje člana iz društva, što je detaljnije obrađeno u nastavku.⁶²

Uz navedene statusnopravne, nastaju i obveznopravne posljedice. Za člana društva nastaje obveza ispunjenja dodatnih činidbi na koju se, kao i u slučaju njezina neispunjenja, primjenjuju opća načela obveznog prava.⁶³ U njih bi se prvenstveno moglo ubrojiti: načelo slobodnog uređivanja obveznih odnosa (čl. 2. ZOO-a), načelo ravnopravnosti sudionika u obveznom odnosu (čl. 3. ZOO-a), načelo zloupotrebe prava (čl. 6. ZOO-a), načelo savjestivosti i poštenja (čl. 4. ZOO-a), načelo jednake vrijednosti činidaba (čl. 7. ZOO-a), načelo zabrane prouzročenja štete (čl. 8. ZOO-a) te načelo dužnosti ispunjenja obveze (čl. 9. ZOO-a).⁶⁴

Od navedenoga je potrebno razlikovati situaciju kada član društva preuzima neku obvezu prema društvu na temelju drugog pravnog posla, a ne društvenog ugovora. U tom slučaju se ne radi o članskoj obvezi pa ne nastaju navedene statusnopravne posljedice. Riječ je samo o obveznopravnom odnosu, a takvo je mišljenje zastupljeno i u njemačkoj pravnoj teoriji.⁶⁵ Za takve obveze nije onda potreban ni poseban oblik kao za društveni ugovor (javnobilježnički akt ili privatna isprava koju potvrđuje javni bilježnik, sukladno čl. 387. st. 1. ZTD-a⁶⁶). To proizlazi iz čl. 286. ZOO-a u vezi s čl. 289. ZOO-a o neobvezatnosti oblika, osim ako je određen oblik zakonom predviđen ili ugovoren među strankama. Jednako mišljenje je zastupljeno i u njemačkoj pravnoj literaturi.⁶⁷

4. Prijenos poslovnog udjela i dodatne činidbe

Poslovni udio utjelovljuje članstvo u društvu, tj. on daje skup članskih prava i obveza pa se tako njegovim prijenosom prenosi i članstvo u društvu.⁶⁸ ZTD u čl. 412. regulira raspo-

---

ispunjenje obveze gubi ako je zatražio isplatu ugovorne kazne. Za razliku od toga, u slučaju ugovaranja ugovorne kazne za slučaj zakašnjenja, odnosno neurednog ispunjenja, vjerovnikov zahtjev je kumulativan. Vjerovnika tada, sukladno čl. 353. st. 4. ZOO-a, može zahtijevati i ispunjenje obveze i ugovornu kaznu. Ali ako je primio ispunjenje obveze, a nije bez odgađanja priopćio dužniku da zadržava svoje pravo na ugovornu kaznu, ne može zahtijevati ugovornu kaznu zbog zakašnjenja ili neurednog ispunjenja, što proizlazi iz čl. 353. st. 5. ZOO-a.

⁶⁰ Razlika između dodatnih nenovčanih činidbi po ZTD-u i „Nebenleistungen“ po GmbHG-u je prikazana u *supra* u 2. Pojam i svrha dodatnih činidbi i 2.2. Dodatne nenovčane činidbe.

⁶¹ V. GORENC; Z. ČESIĆ; V. BULJAN; V. BRKANIĆ, op. cit. (bilj. 7), str. 891.

⁶² Za detaljniji prikaz razloga za isključenje člana iz društva vidi *infra* 5. Ispunjenje dodatnih činidbi.

⁶³ SLAKOPER, op. cit. (bilj. 38) str. 36.

⁶⁴ P. KLARIĆ, M. VEDRIŠ: op. cit. (bilj. 55), str. 379-381.

⁶⁵ Usp. A. BAUMBACH; A. HUECK: GmbHG Kommentar, Verlag C. H. Beck München, 2010., str. 93., RdN 56.

⁶⁶ Javnobilježnički akti su definirani u bilješci 20.

⁶⁷ Usp. H. FLEISCHER; W. GOETTE, op. cit. (9), § 3, RdN 66

⁶⁸ BARBIĆ: Novela Zakona o trgovačkim društvima iz 2009. i poslovni udio u društvu s ograničenom odgovornošću, Pravo u gospodarstvu: časopis za gospodarsko-pravnu teoriju i praksu, 50 (2011), 1, str. 191.-192.

laganje poslovnim udjelom prijenosom i nasljeđivanjem, što su izvedeni (derivativni) načini stjecanja članstva u društvu. Nasljedivost i prenosivost poslovnih udjela su predviđeni i po GmbHG-u u § 15 Abs. 1. Kada su uz poslovni udio vezane obveze na dodatne činidbe, na stjecatelja prelaze i te obveze, osim ako nisu strogo osobne naravi, a za prijenos takvog poslovnog udjela je potrebna suglasnost društva, sukladno čl. 412. st. 4. reč. 2. ZTD-a.

Poslovni udio se prenosi cesijom,⁶⁹ a prilikom prijenosa poslovnog udjela je potrebno razlikovati dva pravna posla - pravni posao kojim se preuzima obveza prijenosa poslovnog udjela i pravni posao kojim se prenosi poslovni udio, što proizlazi iz čl. 412. st. 3. ZTD-a i § 15 Abs. 3 i 4 GmbHG-a. Svaki od njih ima svoju pravnu sudbinu i prvi služi ispunjenju drugog, ali postoji mogućnost da ih se sklopi odjednom, u obliku jedne isprave, ili odvojeno u dvije.⁷⁰ U čl. 412. st. 3. ZTD-a se propisuje da je ta oba pravna posla potrebno sklopiti u obliku javnobilježničkoga akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik⁷¹, sukladno čl. 412. st. 3. ZTD-a. S obzirom da je takav oblik, propisan zakonom, bitan uvjet nastanka i valjanosti ugovora, nepoštivanje te odredbe ZTD-a i sklapanje ugovora u nekom drugom obliku za sobom povlači nišetnost ugovora. ZOO naime u čl. 286. st. 1. propisuje neobvezatnost oblika u kojem se sklapa ugovor, osim ako je zakonom drugačije određeno (što je ovdje slučaj) ili ako stranke, sukladno čl. 289. ZOO-a ugovore da je za nastanak i valjanost određenog ugovora potreban određeni oblik. Nepoštivanje obvezatnosti oblika za posljedicu ima nišetnost ugovora, tj. ugovor koji nije sklopljen u propisanom obliku nema pravni učinak prema odredbi čl. 290. st. 1. ZOO-a, osim ako iz cilja propisa kojim je određen oblik ne proizlazi nešto drugo.

Kada je uz poslovni udio vezana obveza ispunjenja dodatnih činidbi potrebno je ispuniti još jednu pretpostavku, uz one do sada navedene, kako bi prijenos bio valjan. Potrebno je dobiti suglasnost društva za prijenos takvog poslovnog udjela, sukladno čl. 412. st. 4. reč. 2. ZTD-a. To je jedna od statusnopravnih posljedica ugovaranja dodatnih činidbi. Takvo ograničenje prijenosa poslovnog udjela je razumljivo jer je društvu u interesu znati tko mu je obvezan ispuniti dodatnu činidbu i je li on to u mogućnosti učiniti.

Suglasnost se može dati unaprijed te onda pravni posao stvara učinak prijenosa poslovnog udjela njegovim sklapanjem, ali moguće je suglasnost dati i nakon sklapanja pravnog posla. U tom slučaju je pravni posao pendentan dok se ne dobije suglasnost, koja onda ima povratan učinak, tj. prijenos je valjan od početka (*ex tunc*).⁷²

ZTD samo određuje da suglasnost daje društvo ne konkretizirajući tko je točno ovlašten dati suglasnost za prijenos poslovnog udjela. Postoji više mogućnosti tko sve društvenim ugovorom može biti ovlašten dati suglasnost.⁷³ Na to se može ovlastiti uprava, nadzorni odbor ako ga društvo ima, skupština, neki kolegij u društvu ili pak članovi društva. Ako se društvenim ugovorom samo naznači da suglasnost daje društvo, bez konkretnijeg određenja, smatra se da je to u nadležnosti uprave koja vodi poslove društva i ovlaštena ga je zastupati. Kako se radi o odnosima između članova i društva, ne bi se moglo ovlastiti nekoga izvan društva na davanje suglasnosti.⁷⁴

Prema zastupljenom mišljenju⁷⁵, rok za davanje suglasnosti za prijenos poslovnog udjela se može predvidjeti društvenim ugovorom, a ako njime rok nije određen, potrebno ju je dati u primjerenom roku. Pri tome se ne smije zlorabiti ovlast za odlučivanje i postupati šikanozno. To bi bio slučaj kada bi se proizvoljno odbijalo davanje suglasnosti ili

⁶⁹ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 74.

⁷⁰ Ibid., str. 107.

⁷¹ Za definiranje javnobilježničkog akta i privatne isprave koju je potvrdio javni bilježnik v. bilj. 20.

⁷² BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 120.

⁷³ S. PETROVIĆ, P. CERONJA: Osnove prava društava, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2010., str. 177.

⁷⁴ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 124.

⁷⁵ Ibid., str. 124.-125.

bez navođenja razloga. Društvenim ugovorom se mogu propisati razlozi odbijanja davanja suglasnosti – suglasnost može biti odbijena bez navođenja razloga, iz točno određenih razloga ili zbog važnog razloga.

Ako društvo neosnovano odbije davanje suglasnosti ili se uopće ne očituje o tome, ZTD predviđa u čl. 413. st. 1. mogućnost da odluka suda zamijeni suglasnost društva. Za odlučivanje o davanju suglasnosti je nadležan trgovački sud na čijem području se nalazi sjedište društva upisano u sudskom registru, sukladno čl. 40. st. 1. ZTD-a. Potrebno je razlikovati slučaj kada je ulog uplaćen u cijelosti i kada on to nije.

U prvom slučaju sud odlučuje u izvanparničnom postupku (čl. 40. st. 2. ZTD-a), a prijenos poslovnog udjela će dozvoliti ako su ispunjene pretpostavke iz čl. 413. st. 1. ZTD-a: nema valjanih razloga za uskraćivanje davanja dozvole, prijenos poslovnog udjela se može obaviti bez štete za društvo, njegove članove i vjerovnike te da je prije donošenja te odluke sud saslušao upravu i člana društva koji traži dozvolu za prijenos. Njihovo neodazivanje pozivu ne utječe na mogućnost suda da odluči o davanju suglasnosti. Bitno je da im je bila pružena mogućnost izjašnjavanja o prijenosu poslovnog udjela, a sud slobodno ocjenjuje okolnost njihova neodazivanja.⁷⁶

Drugi slučaj, kada ulog nije uplaćen u cijelosti, a član društva želi prenijeti poslovni udio uz koji je vezana obveza ispunjenja dodatnih činidbi, za što mu je potrebna suglasnost društva, je drugačije reguliran. Zastupljeno je mišljenje da bi u tom slučaju član društva, pred trgovačkim sudom na čijem se području nalazi sjedište društva, trebao podići tužbu kojom traži davanje suglasnosti.⁷⁷

Međutim, i kada sud dopusti prijenos poslovnog udjela, član društva neće moći taj udio prenijeti osobi kojoj želi, ako društvo u roku mjesec dana po pravomoćnosti odluke suda preporučanim pismom obavijesti člana da dopušta prijenos uz iste uvjete nekom drugom, sukladno čl. 413. st. 2. ZTD-a. U tom slučaju izbor osobe na koju će se poslovni udio prenijeti nije na članu društva, već na društvu, ali uvjeti prijenosa ostaju isti kao da stjecatelj udjela bira član društva.⁷⁸

U pravnoj teoriji i sudskoj praksi je zastupljeno mišljenje da je odbijanje davanja suglasnosti za prijenos poslovnog udjela, pogotovo ako je ono učinjeno više puta i ako se time onemogućava člana u ostvarivanju njegovih prava, opravdan razlog, sukladno čl. 420. st. 2. ZTD-a, za istupanje člana iz društva.⁷⁹ Takvo stajalište je zauzeo Visoki trgovački sud Republike Hrvatske u svojoj odluci od 1. srpnja 2008. godine u predmetu PŽ- 7151/05. U njoj se opravdanim razlogom za istupanje člana iz društva smatra činjenje štete članu društva od strane uprave društva koja neosnovano odbija dati suglasnost na zahtjev člana za prijenos poslovnog udjela (postupanjem u ime društva), istodobno stjećući vlastite poslovne udjele od drugih članova društva.⁸⁰

Stekne li prijenosom poslovnog udjela član društva poslovni udio, taj udio u odnosu na ostale zadržava svoju samostalnost, sukladno čl. 412. st. 2. ZTD-a i § 15 Abs. 2 GmbHG-a. Ako poslovni udio stekne osoba koja nije član društva, ona time stječe i članstvo u društvu. Strogo osobne obveze i prava ne prelaze na njih.⁸¹

Drugačije rješenje je predviđeno za ispunjenje činidbi koje se na temelju poslovnog udjela moraju ispuniti društvu po obvezi koja je postojala kada je društvu podnesena prija-

⁷⁶ Ibid., str. 126.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ PETROVIĆ; P. CERONJA, op. cit. (bilj. 73), str. 178.

⁷⁹ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 127.

⁸⁰ IUS-INFO, odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 1. srpnja 2008. u predmetu PŽ- 7151/05, http://www.iusinfo.hr/CaseSummary/Content.aspx?SOP1=SE500B7151S05D20080701&Doc=SENTENCE_HR22.svibnja2012.

⁸¹ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 114.

va za upis prijenosa udjela u knjigu poslovnih udjela. Tada solidarno odgovaraju stjecatelj poslovnog udjela i njegov prednik, s time da zahtjevi prema njegovu predniku zastarijevaju u roku od 5 godina od podnošenja prijave za upis prijenosa poslovnog udjela, sukladno čl. 415. st. 2. i 3. ZTD-a.

5. Ispunjenje dodatnih činidbi

ZTD ne sadrži odredbu o tome kada dospijeva obveza ispunjenja dodatnih činidbi.⁸² Stoga su članovi ovlašteni društvenim ugovorom utvrditi vrijeme njihova ispunjenja.

Kada dodatne činidbe treba ispuniti prije upisa društva u sudski registar, tada se, sukladno čl. 394. st. 6. ZTD-a, prijavi za upis društva u sudski registar mora priložiti dokaz da su ispunjenje dodatne činidbe predviđene društvenim ugovorom i da s njihovim predmetom društvo može slobodno raspolagati.⁸³

Što se tiče vremena ispunjenja dodatnih novčanih činidbi, iz čl. 391. st. 5. reč. 3. ZTD-a proizlazi mogućnost uplata dodatnih novčanih činidbi i prije nego što se uplate uloži (što za sobom povlači određene posljedice vezano za mogućnost povrata uplaćenog) ili nakon što su u potpunosti uplaćeni ulozi.

Član društva, tj. imatelj poslovnog udjela mora ispuniti obvezu dodatne uplate novca u trenutku dospijea. Dospijeaće se može odrediti društvenim ugovorom, a ako se to ne učini, obveza dospijeva odmah te uprava može zahtijevati uplate od toga trenutka.⁸⁴

Radi li se o ograničenoj obvezi koju član ne ispuni kad se to od njega zahtijeva, na njega se, sukladno čl. 391. st. 3. reč. 1. ZTD-a, primjenjuju odredbe o zakašnjenju s uplatom uloga.⁸⁵ U tom slučaju bi njegov prednik odgovarao samo do visine obveze u vrijeme podnošenja prijave za upis njegova izlaska iz društva u knjigu poslovnih udjela⁸⁶, što je izričito propisano u idućoj rečenici istoga stavka čl. 391. ZTD-a. Kada je riječ o obvezi uplate novca koja nije unaprijed ograničena određenim iznosom, prema čl. 391. st. 3. reč. 1. ZTD-a, primjenjuju se iste odredbe ako ona ne prelazi iznos određen društvenim ugovorom.

Drugi slučaj, kada obveza dodatne uplate novca nije unaprijed ograničena određenim iznosom, je reguliran jako detaljno. Svrha takvih odredbi je omogućiti da do tih uplata zaista i dođe jer one ponekad mogu biti i puno veće od očekivanog.⁸⁷ Član društva, koji je u potpunosti uplatio ulog, bi se obveze plaćanja mogao osloboditi stavljanjem svoga poslovnog udjela na raspolaganje društvu, u roku od mjesec dana od zahtjeva za plaćanjem, sukladno čl. 391. st. 4. reč. 1. ZTD-a. Taj rok nije moguće skratiti društvenim ugovorom, niti je za očitovanje volje propisan poseban oblik. Važno je napomenuti da je u pravnoj literaturi zastupljeno mišljenje kako se dano očitovanje, koje prispjije društvu, ne može više povući.⁸⁸

Društvo ga preporučenim pismom može obavijestiti da se smatra kako je svoj poslovni udio stavio na raspolaganje društvu ako u tom roku ne obavi dodatnu uplatu novca, niti iskoristi opisanu mogućnost, sukladno čl. 391. st. 4. reč. 2. ZTD-a. U daljnjem roku od mjesec dana je društvo dužno izložiti prodaji javnim nadmetanjem ili na drugi način ako se s

⁸² Novelom ZTD-a iz 2003. je, međutim, bilo propisano da su se dodatne činidbe morale ispuniti do podnošenja prijave za upis osnivanja u sudski registar. Z. ČESIĆ, op. cit. (bilj. 13), str. 162.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 224.

⁸⁵ Odredbe o zakašnjenju s uplatom uloga su detaljno objašnjene *supra* pod 2.1.1. Razlika između dodatnih uplata novca i uplata za poslovni udio pa se upućuje na to izlaganje.

⁸⁶ Iz čl. 411. st. 2. ZTD-a proizlazi da se smatra da je upis u knjizi poslovnih udjela obavljen s danom kada društvu prispjije prijava za upis, ako ona ispunjava uvjete koji se traže za takav upis, bez obzira na vrijeme kada je upis stvarno obavljen.

⁸⁷ ČESIĆ, op. cit. (bilj. 13), str. 160.

⁸⁸ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 225.

njime složi član društva. Tako dobiveni iznos se koristi za namjene predviđene u st. 4. reč. 4. istoga članka ZTD-a: pokriva troškova prodaje, podmirenje obveze na dodatne novčane činidbe, a eventualni ostatak se isplaćuje članu društva o čijem se poslovnom udjelu radilo.

Ako je tako prodani poslovni udio bio opterećen založnim pravom, založno pravo prestaje. U slučaju viška sredstava koji se isplaćuje članu društva o čijem se poslovnom udjelu radilo, založni vjerovnik stječe zamjensko založno pravo⁸⁹, sukladno čl. 301. st. 4. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.⁹⁰

Ako iznos dobiven prodajom javnim nadmetanjem (ili prodajom na drugi način ako se s time složi član društva o čijem se poslovnom udjelu radi) ne bi bio dovoljan za podmirenje tražbine društva, poslovni udio pripada društvu i ono ga može otuđiti za vlastiti račun, što proizlazi iz čl. 391. st. 4. reč. 5. ZTD-a. Taj poslovni udio društvu onda koristi kao obeštećenje za neispunjene dodatne činidbe i ono ga stječe slobodno od prije zasnovanih založnih prava.⁹¹

Moguće je da dođe i do određenih poremećaja u ispunjenju dodatnih činidbi: njihova neispunjenja, neurednog ispunjenja i sl. Neispunjenje dodatne činidbe može, sukladno zastupljenom mišljenju, biti jedan od razloga isključenja člana u dva slučaja.⁹²

Sukladno čl. 420. st. 1. ZTD-a se društvenim ugovorom mogu predvidjeti uvjeti, posljedice i postupak isključenja člana iz društva, a neispunjenje dodatnih činidbi bi mogao biti jedan od njih.

U drugom slučaju, kada to društvenim ugovorom nije predviđeno kao razlog isključenja, neispunjenje dodatne činidbe može predstavljati važan razlog za isključenje, u smislu čl. 420. st. 3. ZTD-a. Društvo (ili i svi ostali članovi društva) može tužbom podignutom protiv svog člana zahtijevati da ga sud isključi iz društva ako za to postoji važan razlog: npr. njegovo ponašanje onemogućuje ili znatno otežava postizanje cilja društva pa se zbog toga njegov ostanak u društvu čini za društvo nepodnošljivim. U njoj se mora navesti i iznos naknade te primjereni rok za plaćanje naknade isključenom članu društva. Sud izriče isključenje člana iz društva pod odgovornim uvjetom da mu društvo isplati u presudi određenu naknadu tržišne vrijednosti poslovnog udjela u roku kojeg odredi u presudi. Pri određivanju spomenutog roka sud će uzeti u obzir stanje društva i njegove poslovne potrebe.

Uz to, po pravilima obveznog prava koja vrijede za pojedine obveze se prosuđuju poremećaji u ostvarivanju dodatnih obveza. No, postoji mogućnost i drugačijeg uređenja društvenim ugovorom.⁹³

6. Prestanak dodatnih činidbi

Dodatne činidbe mogu prestati na nekoliko načina, koji su uglavnom već obrađeni u prethodnim poglavljima ovoga rada.

Jedan od načina, uz ispunjenje, je svakako izmjena društvenog ugovora kojim su predviđene, sukladno odredbama ZTD-a (čl. 454.- 456. ZTD-a). Društvo bi pojedinog člana moglo i osloboditi te obveze.⁹⁴

⁸⁹ P. MILADIN, Pravni položaj zalagoprimca poslovnih udjela u društvu s ograničenom odgovornošću, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu : 58(2008),1-2; str.509-536., <http://hrcak.srce.hr/file/32098>, 5. svibnja 2012., str. 521.

⁹⁰ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09

⁹¹ MILADIN, op. cit. (bilj. 89), str. 521.

⁹² V. GORENC; Z. ČESIĆ; V. BULJAN; V. BRKANIĆ, op. cit. (bilj. 7), str. 891.

⁹³ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 220.

⁹⁴ Ibid. 221.

U slučaju postojanja opravdanog razloga član društva može, sukladno čl. 420. st. 2. ZTD-a, istupiti iz društva i na taj način se osloboditi i dodatnih činidbi. S druge strane, on može biti i isključen iz društva ako za to postoji opravdan razlog.⁹⁵

Moguće je i kaduciranje člana društva, tj. njegovo isključenje jer nije uplatio ulog, sukladno čl. 400. ZTD-a. U tom slučaju se ne dira u poslovni udio i dodatne činidbe još uvijek opterećuju taj poslovni udio, osim ako se radi o strogo osobnim obvezama. Članu ostaju prava i obveze koje su nastale do isključenja. Za vrijeme dok taj poslovni udio društvo drži kao povjerenik, prava i obveze iz njega miruju.⁹⁶

Zusammenfassung

Nebenleistungen sind, falls in den Gesellschaftsvertrag aufgenommen, eine Pflicht der Mitglieder einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung, neben den immer bestehenden Pflichten zur Leistung von Einlagen und dem loyalen Verhalten der Gesellschaft gegenüber. Nebenleistungen erhöhen nicht das Stammkapital der Gesellschaft, sondern bilden Kapitalrücklagen der Gesellschaft und können zu den im Gesetz betreffend die Handelsgesellschaften vorgesehenen Zwecken genutzt werden. Nach dem kroatischen Recht unterscheidet man zwischen weiteren Geldeinzahlungen und anderen Leistungen, die einen Vermögenswert haben. Die Nebenleistungen unterscheiden sich von anderen Pflichten der Gesellschafter, wie zum Beispiel: Sacheinlagen und kapitalersetzenden Darlehen. Mit der Aufnahme der Nebenleistungspflicht in den Gesellschaftsvertrag entstehen verschiedene Rechtsfolgen. Durch die Übertragung des Geschäftsanteils an den Gesellschafter wird unter anderem auch die damit verbundene Nebenleistungspflicht übertragen, und die Übertragung des Geschäftsanteils bedarf der gesellschaftlichen Genehmigung.

Die Autorin weist auf die Ähnlichkeiten und Unterschiede zwischen der Regelung der Nebenleistungen nach dem kroatischen Gesetz betreffend die Handelsgesellschaften und der Regelung der Nebenleistungen und Nachschüsse nach dem deutschen Gesetz betreffend die Gesellschaft mit beschränkter Haftung hin.

Schlüsselwörter: Gesetz betreffend die Handelsgesellschaften, Gesellschaft mit beschränkter Haftung, Nebenleistungen

⁹⁵ O isključenju i istupanju člana iz društva je detaljnije bilo riječi *supra* u 2.1.1. Razlika između dodatnih uplata novca i uplata za poslovni udio te 4. Prijenos poslovnog udjela i dodatne činidbe.

⁹⁶ BARBIĆ, op. cit. (bilj. 5), str. 205.-207.

